

Forfatter: Larsen, Karl

Titel: Kvinder

Citation: Larsen, Karl: "Kvinder", i Larsen, Karl: *Kvinder*, Gyldendalske Boghandels Forlag, 1889, s. 128. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-larsenk_02-shoot-idm139822170881984.pdf (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Kvinder

Sjette Scene.

WILLIBALD.

(i halv tjenstlig Tone mod Obersten).

Jeg skylder at forklare, at jeg gav hende, Russerinden, de Penge, Dagen før hun blev udvist af Berlin. Jeg laante dem paa Æresord hos nogle Kammerater i Garden, og bagefter maatte jeg gaa til Jøden.

FRUEN.

Men paa den Tid troede jeg dog saa bestemt, Du havde brudt med hende.

WILLIBALD.

Det havde jeg ogsaa, Moder, jeg havde det. Og jeg vilde ikke gaa til hende, da hun skrev ... Men tilsidst

—

FRUEN.

Hun kunde jo være gaaet til en af de andre, som havde noget!

WILLIBALD.

Men der var netop ingen anden i Berlin dengang undtagen Schramm, og ham vilde hun spare sig op. Og hun kunde ikke lade sine Leverandører 129spærre Vejen for hende. Hun maatte bort. Der var ved at komme Mistanke op imod hende. Det sagde hun rent ud til mig.

OBERSTEN.

Hun sagde det til Dig?

WILLIBALD.

Ja dengang hun begyndte at true.

FRUEN.

Hvad kunde hun have at true Dig med?

WILLIBALD.

Det var med Breve, Mo'er.

OBERSTEN.

Med Breve?!

WILLIBALD.

Ja. Jeg havde skrevet til Schramm, da han en Tid laa i Potsdam. Og dengang havde jeg sendt ham de gamle Jernbanepanter, som han havde villet købe hende med. Jeg havde Adgang til dem fra Generalstaben — han foregav, han vilde bruge dem til videnskabelige Arbejder.

OBERSTEN.

Det var fra Dig, han havde dem?!

Og Du gik ikke hen og meldte hende og Schramm.

130

WILLIBALD.

Morgenen efter kom Politiet til dem begge, og Schramm skød sig en Kugle for Panden. Ellers havde jeg vel ogsaa nok faaet meldt dem, skønt — jeg havde haabet, hun kunde være sluppen væk, og det hele være gaaet hen uden Spor.

OBERSTEN.

Og saadan kunde Du tænke. — —

FRUEN.

Hvordan tror Du egentlig, Willibald, vi skal komme ud over al den Gæld.

WILLIBALD.

Vi kommer slet ikke ud over den, Moder, om vi saa havde hundrede tusinde Mark, for der er mere, end hvad Jøden har sagt.

FRUEN.

Er der mere endnu end det?

WILLIBALD.

Ikke i Penge. Men der er noget andet. Da jeg stod der otte Dage efter i det haardeste Bekneb; Æresordet til Kammeraterne bandt, og han har Ret, der var ingen anden at opdrive i Berlin, der vilde have laant mig uden ham, saa var det, 131da jeg skulde underskrive hans Dokument, og han havde alle Pengene paa Bordet, og jeg havde sat mit Navn Willibald von Rathen under, at han skød min Haand bort. Der behøves ingen Titel, Hr. Premierlieutenant, sagde han, Navnet Willibald von Rathen, det er godt nok i sig selv — og da var det ... da lod jeg, som om jeg ikke forstod ham.

OBERSTEN.

(farer voldsomt op).

Hvad mener Du med dette, Willibald?

WILLIBALD.

Jeg mener, at der under Dokumentet bare staar mit og dit Navn, saa mente Jøden, han i paakommende Tilfælde kunde stille Dig Valget.

FRUEN.

Den Udvej har han tænkt paa —

OBERSTEN.

(staar et Øjeblik stum af Bevægelse).

WILLIBALD.

(i dyb Smerte, mod Obersten).

Fader!! —

(lille pavse.)

OBERSTEN.

(med en af tilbagetrængt Bevægelse dirrende Stemme).

Willibald von Rathen, siger Du. — Mit Navn og dit Navn. — Ikke andet end vor Slægts Navn 132skrev Du under din Forskrivning, (lille Pavse) Og Du lod være at mærke, hvad det betød, for det var nødvendigt. Du havde jo skaffet din Elskerinde Penge, og de maatte betales igen. —

Det forstaar sig: Det ene følger jo altid af det andet.

WILLIBALD.

Jeg har ingenting at sige. —

OBERSTEN.

(heftig opfarende).

Og saa havde Du vel en Udvej til for det Tilfælde, det Navn ikke skulde kunne betale?

WILLIBALD.

Iea havde aldrig en Gang tænkt paa at gøre Brua af det.

FRUEN.

Hvordan havde Du da tænkt, Du kunde afvikle det, Willibald?

WILLIBALD.

Aa, jeg mente, Jøden havde jo i en vis Forstand faaet sine Penge, og hvad han kunde have fornuftig Krav paa. Nu faar han yderligere Honoraret for min Afhandling anvist.

FRUEN.

Tror Du, han vil give sig tilfreds med det, Willibald?

133

WILLIBALD.

Nej, det vil han ganske bestemt ikke.

FRUEN.

Men hvad saa? (heftig gjentagende) Hvad saa?

WILLIBALD.

(*slaar ud med Haanden*).

Ja hvad saa?

FRUEN.

Saa ødelægger han din Stilling.

WILLIBALD.

Lille Moder, lad os ikke tale om den mere.

FRUEN.

Ja, men det er den, vi skal tale om, for nu er det jo bare den alene, som det gælder. Alt det andet maa dog komme efter den. (pludselig imod obersten) Rathen, Du maa tage den Gæld paa Dig.

WILLIBALD.

(*heftig opfarende*).

Du maa aldrig sige saadan, Moder.

FRUEN.

(*mod Obersten*).

For Du kunde jo dog skaffe den betalt.

OBERSTEN.

(*tier og ser paa hende*).

134

FRUEN.

Ja, forstaar Du ... jeg mener, der var jo noget rigtigt i, hvad Jøden sagde om Forbindelserne. Han tænkte vel paa de allerhøjeste Herskaber.

WILLIBALD.

Vilde Du have, Fader skulde gaa til dem?

OBERSTEN.

Jeg forstaar, at Du mener, jeg skulde bede Hs. Majestæt betale Willibaldds Gæld.

FRUEN.

Nej, det mente jeg egentlig ikke, Rathen, for man maatte vel gøre, som Jøden tænkte, netop at Du tog Gælden paa Dig.

OBERSTEN.
(*nikker*).

Sagde det var min.

WILLIBALD.
(*vil tale, men standses i sit Udbrud af Fruen*).

FRUEN.
(*indtrængende mod Obersten*).

Vilde det i Grunden være saa unaturligt? Hs. Majestæt ved jo netop allerbedst, hvordan vi altid har siddet egentlig smaat i det. Og om vi ikke netop havde sparet og passet paa, som vi har 135gjort, kunde vi let i Tidernes Løb have faaet en saadan Gæld. Og den kunde jo saa være samlet hos Jøden paa den Tid for et Par Aar siden.

OBERSTEN.

Og Du mener altsaa, jeg skulde gaa til Kejseren at sige det og bede ham betale min Gæld for mig? — —

FRUEN.

Det er den eneste Udvej, Rathen.

WILLIBALD.

Den Udvej vilde Du byde mig, Mo'er?!

OBERSTEN.

Og det kan Du forlange af mig. — Du vilde have, jeg skulde gaa til min Krigsherre og Velgører og bilde ham ind, at jeg mit hele Liv var gaaet omkring som en Bedrager. Jeg havde formanet mine Officerer til Afholdenhed, jeg havde søgt at lade dem lære af mit Eksempel; men det hele havde blot været Løgn.

FRUEN.

Kunde Du ikke bringe det Offer, Rathen?

OBERSTEN.

Det Offer vilde være min egen Ære.

136

FRUEN.

Men det er for at redde din Søns.

OBERSTEN.

Sin Ære redder kun man selv, og den tør heller ikke noget Menneske ofre. Det mente jeg, Du vidste, at den maa hvert enkelt Menneske ufravigelig staa til Ansvar for.

FRUEN.

Ogsaa naar det gælder hele Ens Barns Lykke?

WILLIBALD.
(*fortvivlet udbrydende*).

Hvor kan Du tale om Lykke, Mo'er?!

FRUEN.

Ja, kalder Du ikke det Lykke, hele din Stilling, Udsigterne, Carrièren, alting, alt.

OBERSTEN.

Der gives ikke nogen Lykke i Verden uden netop den at have hævdet sin Ære.

FRUEN.

Og det er altsaa din Mening, at der ingenting er at gøre for at redde Willibald?

OBERSTEN.

Fordi der ingenting er at redde mere.

137

WILLIBALD.

(tager sin Kaarde ud af Frakken og lægger den paa Bordet, gaar op imod Baggrunden).

FRUEN.

(i en fristende Tone).

Og det er den, Du har elsket, Rathen, elsket højest af alle Mennesker, højere end mig, din Hustru, det er din Dreng, din Søn, dit eget Kød og Blod.

OBERSTEN.

Men der er skrevet, om dit ene Øje forarger Dig, saa riv det ud.

FRUEN.

Ogsaa, om Du selv gaar til Grunde derved?

OBERSTEN.

Ja netop saa. Det er netop disse Hensyn til min egen, lille Person, som skal sættes til Side — saaledes som jeg har maattet glemme dem Gang efter Gang overfor Fjenden.

FRUEN.

Jeg glemmer ikke det ene, at det er mit Barn (med stærkt Eftertryk) og dit.

OBERSTEN.

Og Du tror, det falder mig let. — Men hvori ligger vel min Ret uden alene i Ansvar overfor mit Land, Slægten og min Stand? Willibald er Sønnen i min Slægt, og han er min Lieutenant.

WILLIBALD.

(gaar langsomt frem paa Scenen).

FRUEN.

Og den som skulde være kommen længst frem af os alle.

OBERSTEN.

Men om man saa bød ham Generalsepauletterne imorgen, kunde jeg kun gaa til Hs. Majestæt for at bede ham tage dem fra ham; for jeg vidste, han vilde ikke forstaa at bære dem med Ære.

WILLIBALD.

(med lav men fast Stemme).

Fader har Ret.

FRUEN.

(i stigende Ophidselse).

Men han skal ikke have Ret. Husker Du paa mig, Rathen, din Hustru. Hvad tror Du, der skulde blive af mig efter alt dette?

OBERSTEN.

Du kom vel til at dele Skæbne med mig, som det er en Hustrus Pligt.

FRUEN.

Men hvis jeg nu ikke kunde det denne Gang?

OBERSTEN.

Saa maatte jeg miste min Hustru med.

Og det har jeg vel allerede gjort?

WILLIBALD.

(kaster sig i dybeste Fortvivlelse i en Stol med Hænderne op for Ansigtet).

FRUEN.

Hvad mener Du med det, Rathen?

OBERSTEN.

(meget langsomt).

Jeg mener, at jeg i Dag ogsaa har set, at min Hustru og jeg har levet vort Liv hver for sig med vore Tanker. Og hvad jeg levede paa, har Du bare levet i — det blev aldrig til nogen Religion for Dig.

FRUEN.

Jeg har vist gjort min Pligt og fulgt Dig i et og alt.

OBERSTEN.

Ja — indtil den Dag, Prøvelsen kom.

FRUEN.

Og Du tror, der aldrig har været Fristelser for mig, som jeg betvang af Hensyn til Dig og mit Barn?

OBERSTEN.

Det faldt det mig vel aldrig ind at tvivle om. Men nu er det denne Prøvelse, Du ikke vil bære sammen med mig. Rammer den maaske ikke ogsaa mig?

FRUEN.

Men Du har alt det meget andet. Og jeg havde kun min Dreng.

OBERSTEN.

(med lav Stemme).

Og paa mig tænker Du slet ikke?

FRUEN.

Jeg forstaar Dig ikke, Rathen. —

OBERSTEN.

(meget stille).

Jeg føler nu, at jeg staar ganske ene mellem Mennesker. Men jeg staar ogsaa Ansigt til Ansigt med mit Ansvar og med min Gud. Jeg har selv ikke længere noget Valg. —

FRUEN.

(synker sammen i hulkende Graad).

WILLIBALD.

(rettet mod Obersten, med sammenbidt Stemme, i stram, tjenstlig Tone).

Fader, har Du endnu noget at sige mig?

OBERSTEN.

Jeg kan kun løse din Tjeneste, Willibald, saa lempeligt som muligt. Din Orlov vil kunne løbe allerede fra imorgen Aften.

WILLIBALD.

(som før).

Javel, Fader!

OBERSTEN.

Og saa ønsker jeg endnu, at Du sender mig en nøjagtig Fortegnelse over din hele Gæld samt Hr. Veilchenthals Adresse i Berlin.

WILLIBALD.

(med Ængstelse).

Hvad vil Du gøre, Fader?

OBERSTEN.

Jeg vil have den Mand betalt lidt efter lidt, efter min Evne.

WILLIBALD.

(voldsomt udbrydende).

Ogsaa det skulde Du have at bære! — Nej, Fader ...

OBERSTEN.

Du erindrer, Willibald, at jeg spørger ikke Dig.

(ringer paa Klokken over Skrivebordet.)

142

WILLIBALD.

(med bøjet Hoved).

Nej. — (ser paa Obersten og over imod Fruen, synes at ville sige noget, men faar intet frem, drejer om og gaar med raske Skridt over Gulvet og ud ad Døren i Baggrunden).

FRUEN.

(farer op).

Gik han? — Hvor gik han hen?! — —

OBERSTEN.

Jeg ved det ikke. — —

FRUEN.

(løber hen over Gulvet imod Baggrunden, men standser paa Halvvejen, da Johan træder ind).

JOHAN.

(bliver staaende rettet nogle Skridt fra Døren).

OBERSTEN.

Bed Premierlieutenant Ewald melde sig hos mig imorgen tidlig Klokken ni.

JOHAN.

Javel Hr. Oberst!

(Medens Johan træder af, falder Tæppet.)